

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ МЕТАФОРИЧНИХ ВИРАЗІВ З КУЛІНАРНИМ КОМПОНЕНТОМ

Метафоричні вирази з кулінарним компонентом, через свій прямий зв'язок з культурою та побутом народу, складають один з найчисельніших пластів у всьому корпусі як англійської, так і української мов. Кулінарна лексика активно задіяна в якості джерела образних найменувань як характеристик людини, так і різних сфер її діяльності: фізіологічної, емоційної, моральної, ментально-мовної та соціальної. Тому саме проблема збереження образності в художньому тексті при перекладі метафор з англійської мови на українську залишається однією з найбільш суперечливих на сьогоднішній день – саме в цьому і полягає **актуальність** даного дослідження.

Метою дослідження є визначення основних способів перекладу кулінарних метафор з англійської на українську мову.

Дана мета зумовила виконання наступних **завдань**:

- визначити способи перекладу англійських метафоричних виразів з кулінарним компонентом українською мовою;

- виділити фактори, що ускладнюють переклад метафоричних виразів з кулінарним компонентом з англійської мови.

Матеріалом дослідження слугує корпус із 591 метафоричного виразу (359 одиниць в англійській та 232 одиниці в українській мові), що містять у собі компоненти на позначення страв, процесів приготування та смакових якостей.

Вивчення англійських метафоричних виразів з кулінарним компонентом та їх українських еквівалентів дозволяє виділити декілька факторів, що впливають на вибір способу перекладу тої чи іншої метафори. До таких факторів зокрема належать стиль тексту та мета перекладу. Коли перекладач зустрічає метафору в тексті, він повинен зробити вибір, чи відобразити її в перекладі і як саме це краще зробити. З одного боку, першочерговим завданням є передача сенсу тої чи іншої метафори, а з іншого – втрата форми виразу, тобто його метафоричності, може повністю змінити значення. В ідеалі, за теорією динамічної еквівалентності Ю. Найди, текст перекладу має викликати у його реципієнтів емоційну реакцію, максимально подібну до емоційної реакції тих, хто сприймає текст оригіналу (Nida, 1969, p. 19).

В даному дослідженні за основні способи перекладу кулінарних метафор беруться методи, описані А.В. Куніним, а саме підбір повного еквіваленту, часткового та семантичного еквівалентів (Куниц, 1964, с. 11).

Еквівалентний переклад – переклад метафоричного виразу метафорою мови перекладу, яка відтворює як структуру, так і лексично-семантичне наповнення. Метафоричні вирази, що мають постійні рівнозначні відповідники, які є єдиним можливим перекладом і не залежать від контексту, називаються повними або абсолютними еквівалентами.

Повний еквівалент – явище досить рідкісне у метафорі. У нашому дослідженні він складає 9,7% і можна спостерігати, наприклад, в наступних випадках:

to eat one's bread – їсти чужий хліб;
to take the bread out of one's mouth – відірвати шматок хліба від рота;
to sugarcoat the pill – підсолонити пілюлю;
bitter experience – гіркий досвід.

Найчастіше до цієї групи належать метафоричні вирази інтернаціонального характеру, тобто запозичені обома мовами з якої-небудь третьої мови, а також вирази, які є, наприклад, біблійними:

manna from heaven – манна небесна;
forbidden fruit is the sweetest – заборонений плід солодкий.

Частковими українськими еквівалентами перекладаються 31,1% англійських метафоричних виразів. Вони передають повне значення, але містять у собі певні структурні відмінності.

Часткові метафоричні еквіваленти можна розділити на дві групи:

1) метафори, які співпадають за значенням, стилістичним забарвленням та є близькими за образністю, але різняться лексичним складом:

as bitter as aloes – гіркий, мов полин;
bread and butter – хліб та сіль.

2) метафоричні вирази, які співпадають за значенням, образністю, лексичним складом та стилістичним забарвленням, але різняться за такими формальними ознаками, як число та порядок слів:

man does not live by bread alone – не хлібом єдиним живе людина;
daily bread – хліб насущний.

За відсутності аналогів та часткових еквівалентів при перекладі метафори з англійської мови може використовуватися підбір семантичного еквіваленту. Таким чином перекладаються 59,2% метафор.

Семантичні еквіваленти можуть бути розділені на дві наступні групи:

1) метафори, що передаються за допомогою описового перекладу. Це може бути пояснення, порівняння, опис чи тлумачення – всі ці чотири види найбільш повно передають зміст метафоричного виразу зрозумілою та стислою формою:

the cream of the joke – сенс жарту;
the time is ripe – підходящий момент;
to be someone's main squeeze – бути коханим іншою людиною;
all sweetness and light – сама досконалість.

2) метафори, які співпадають за значенням, але повністю відрізняються за образністю та лексичним складом:

to have a bun in the oven – бути при надії;
too many cooks spoil the broth – у семи нянюк дитя без ока;
honey is sweet, but the bee stings – і хочеться, і колеться;
it is no good crying over spilt milk – що впало, те пропало.

Підсумовуючи проведену розвідку, можна сказати, що ідеальним способом перекладу метафори з англійської мови на українську є підбір повного еквіваленту. Проте, використання цього методу ми констатуємо у найменшій кількості випадків, що може бути насамперед пов'язано із значними відмінностями, що виникли в процесі розвитку даних культур. Використання часткового еквіваленту, незважаючи на деякі відмінності лексичного, структурно-граматичного або лексико-граматичного складу за ступенем адекватності є рівноцінним повному еквіваленту завдяки єдиній стилістичній спрямованості. Не

зважаючи на це, найчастіше перекладачі вдаються до методу підбору семантичного еквіваленту через відсутність відповідної метафори у мові перекладу. У зв'язку з цим виникає необхідність у глибшому дослідженні метафоричних виразів в англійській і українській мовах, ширшому їх зіставленні, що дозволить наблизитись до ідеального перекладу, а крім того, розкриє сутність деяких українських запозичень чи кальок з англійської мови.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Кунин, А. В. (1964) О переводе английских фразеологизмов в англо-русском фразеологическом словаре. Тетради переводчика. Москва. – №2. 52 с.
2. Nida E.A. (1969) The Theory and Practice of Translation / E.A. Nida, C.R. Taber. Leiden: E.J. Brill, 197 p.

*Доманова Елена
Харьков*

ОСОБЕННОСТИ УСТНОГО ПЕРЕВОДА С ИСПАНСКОГО ЯЗЫКА

В последнее время значительно изменился статус иностранного языка в современном обществе. В связи с этими реалиями востребованность письменного и устного перевода с испанского на русский (и наоборот) на сегодня высокая в разных сферах деятельности и кругах. Даже частные встречи, к примеру, с гражданами испаноговорящих стран часто проходят при участии переводчиков, не говоря уже о разнообразных международных конференциях, деловых ужинах, семинарах, поэтому подготовка переводчика требует более глубокого подхода к устному переводу. Существуют определенные особенности устного перевода с испанского языка.

Во-первых, испанский язык широко распространен, что придает ему неустойчивость. В разных частях испаноговорящих стран имеются его различные варианты, т.е. диалекты, которые отличаются друг от друга и лексикой, и произношением. Поэтому кубинец может не понять колумбийца, мексиканец – перуанца, чилиец – аргентинца.

Во-вторых, чтобы получился идеальный перевод, нужно знать историю происхождения языка.

Как отмечают практикующие переводчики, специфика работы устного переводчика заключается в том, что ему часто приходится сталкиваться с разными отраслями, в которых они в силу гуманитарного лингвистического образования не являются специалистами. Именно поэтому они должны постоянно расширять свой кругозор, стараться изучить как можно больше специальной терминологии, связанной с различными отраслями производства и научного знания. Особое внимание при этом следует уделить знанию терминологии на родном языке и пониманию смысла переводимых процессов.

Таким образом, для подготовки именно устного переводчика огромное значение имеет работа со специальными текстами с их стилистикой и лексикой, традиционно используемой в подобных текстах на родном языке. Текст перевода